

Makro- og markedsoppdatering

17. juni 2016

Kyrre M. Knudsen, sjeføkonom

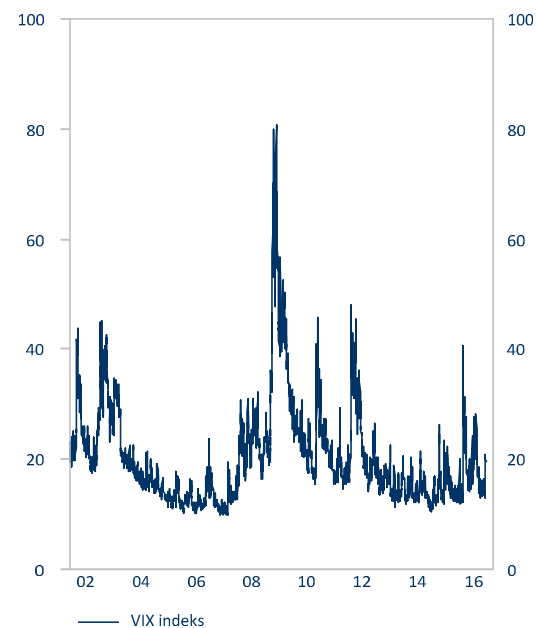
SpareBank
SR-BANK

Makro og markeder - hovedtrekk

- Det har vært noe økte svingninger og usikkerhet i finansmarkedene den siste uken. Dette skyldes blant annet usikkerhet knyttet til avstemningen i UK torsdag neste uke (23. juni) om de skal forbli eller forlate EU.
- De siste meningsmålinger viser flertall for utmelding. Skulle dette bli resultatet, vil det bidra til kortsiktig uro i finansmarkedene, men utslagene kan dempes ved at det legges frem en klar plan for hvordan prosessen blir og at sentralbanker og andre sentrale aktører gjør det som er nødvendig for å stabilisere situasjonen.
- Sentralbanken i USA holdt som ventet styringsrenten uendret på 0,25-0,5% på rentemøtet denne uken og skisserer renteoppgang på nær 1 prosentpoeng det neste året.
- Sentralbanken peker på at veksten i amerikansk økonomi er moderat og at arbeidsmarkedet er i bedring (selv om veksten i nye jobber var lav forrige måned). De anslår at veksten vil ta seg opp i andre kvartal i år etter et svakt første kvartal. Det er i hovedsak privat konsum som ventes å løfte veksten. Videre var det noe bedring i regionale stemningsrapporter blant bedriftene i New York og Philadelphia.
- Her hjemme viste tall fra statistisk sentralbyrå at varehandelen i Norge økte med 3,4% i første kvartal 2016 fra samme periode i fjor. Det var oppgang i alle fylker med unntak av Rogaland som var marginalt ned. Det var også noen positive signaler i arbeidsmarkedsrapporten fra Manpower. Videre har vi sett nærmere på befolkningsveksten i Rogaland. Oljenedgangen har bidratt til et svakere arbeidsmarked. Dette har ført til at den høye innflyttingen til fylket har avtatt til nær null de siste tre kvartaler. Det er likevel interessant at vi så langt ikke har hatt nettoutflytting fra fylket – gitt det kraftige, negative oljeomslaget som har vært.

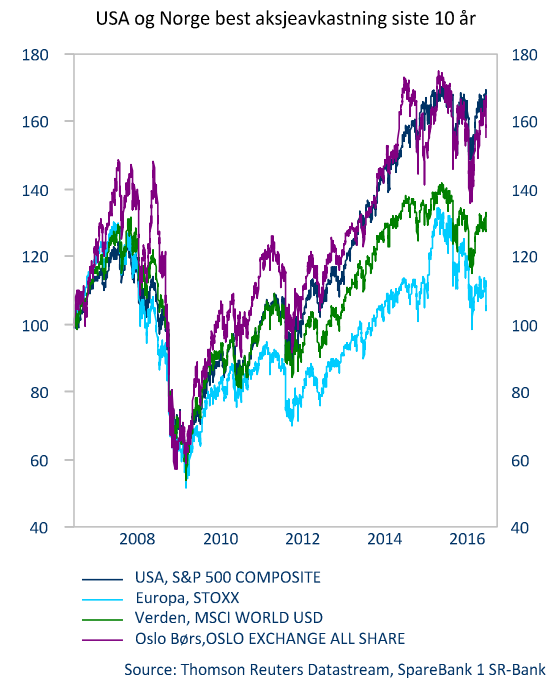
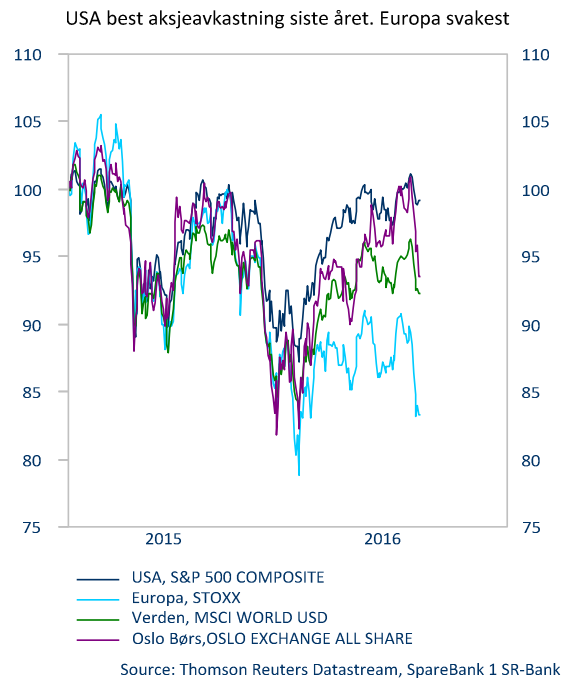
Verdensøkonomien – noe økt usikkerhet i finansmarkedene (pga Brexit mm)

- Økt usikkerhet om UK kommer til å forlate EU (Brexit) den siste tiden har bidratt til økt usikkerhet i finansmarkedene. Dette har bidratt til oppgang i VIX-indeksen. Lav vekst og nedsiderisiko for verdensøkonomien bidrar også til økt usikkerhet
- Nivået på VIXen er likevel ikke veldig høyt. Den er nå omkring 20. På begynnelsen av året var den nær 30 og på ettersommeren i fjor omkring 40

Source: Thomson Reuters Datastream, SpareBank 1 SR-Bank

Verdensøkonomien – noe nedgang i aksjemarkeder i det siste, særlig i Europa

Verdensøkonomien – prisingen av det amerikanske aksjemarkedet er i den dyre enden

- Amerikanske aksjeindekser er nær all-time high. Er aksjene da dyre?
- Tja, målt ved case shiller sin p/e er nær topp-nivåene fra de siste år, samt årene 2003-2007, men likevel langt lavere enn før Dotcom-krasjet omkring tusenårsskiftet
- Siden aksjene er i den dyre enden, målt med f eks p/e, gir dette nedsiderisiko. Samtidig er rentene lave (og blir stadig lavere) og lav alternativ avkastning for rentepapirer kan gi støtte til en relativt høy prising av aksjer
- Her er p/e vist ved case shiller sin variant der e (earnings – inntjening) er definert som gjennomsnittlig inflasjonsjustert inntjening de siste 10 år

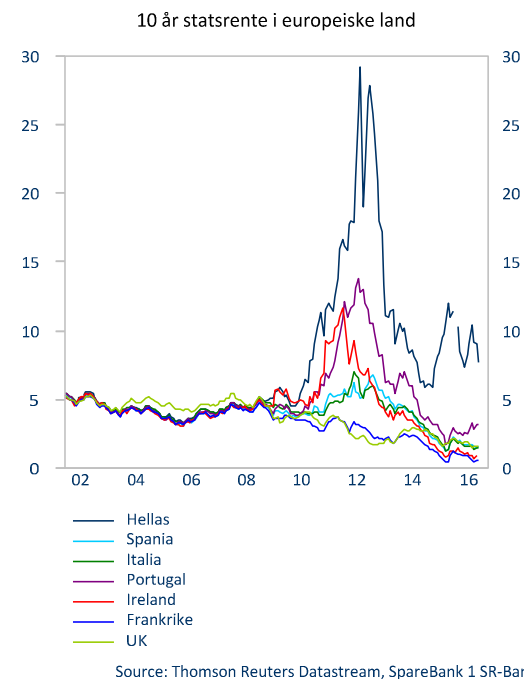
Verdensøkonomien – lange renter faller og faller, og er på rekordlave nivåer

- Rentene har falt i løpet av 2016 fra allerede lave nivåer. Hva er årsaken til rentefallet?
- Det enkle svaret: flere kjøpere enn selgere. Sentralbankene kjøper statsobligasjoner og andre sikre rentepapirer. Andre aktører i finanssektoren (banker, forsikringsselskap, pensjonskasser) må gjøre det samme. Den fallende trenden blir selvforsterkende og få tør å benytte seg av de lave rentene
- Mer fundamentale årsaker: lav vekst og lav inflasjon, samt begrenset investeringslyst i bedriftene
- Når kommer rentene til å stige? Trolig må vi se tydelige signaler om at sentralbanker (inkl ECB) trapper ned sine støttekjøpsprogrammer. Dette kan ta tid ettersom det først vil skje når økonomien har kommet godt tilbake.
- Kan lange renter stige raskt? Ja, men lite sannsynlig ettersom sentralbankers støttekjøp har til hensikt å presse rentene ned, og den europeiske sentralbanken (ECB) har ikke til hensikt å stoppe med det første

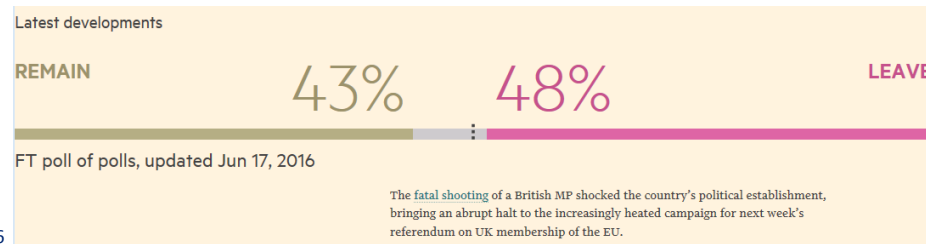
Verdensøkonomien – rentenedgang også for europeiske land (med høy gjeld)

- Etter å ha nådd høye nivåer i kjølvannet av gjeldskrisen i Europa sommeren 2011, har statsrentene i mange av gjeldtyngede land i Europa falt
- 10 års statsrenter er nå:
 - Frankrike 0,5%
 - Irland: 1%
 - Italia, Spania og UK: 1,5%
 - Hellas 7-8%
- Implikasjon: gjeldskrisen i 2011 illustrerte hvordan usikkerhet om (den høye) gjelden kan bidra til høyere renter, som igjen gjør det vanskeligere å betale tilbake renter og avdrag. Det er derfor veldig viktig for fortsatt stabilitet i Europa at statsrentene forblir lave. Statsrentene påvirker også rentene til andre aktører (bedrifter mm) og således støtter lavere statsrenter økonomisk aktivitet
- Hellas må reforhandle på et eller annet tidspunkt ettersom gjelden er alt for høy til å være bærekraftig

Brexit – UK ut av EU? De siste meningsmålingene kan tyde på det

- Det er folkeavstemning i UK 23. juni om man skal forbli i EU eller gå ut av unionen
- Meningsmålingene har variert – fra tidligere å være en overvekt av stemmer for å forbli i EU til nå i det siste å være en overvekt av målinger som tilsier at de forlater EU. Den aller siste oversikten viser at det per 17. juni er 48% som vil ut, 43% forbli og 9% som ikke har bestemt seg
- Konsekvensene av en evt utmelding er usikre og avhengig av hvordan det håndteres. I det korte bildet vil påvirkningen på resten av verden i hovedsak komme gjennom finansmarkedene. Dersom det politiske bildet i UK stabiliseres (statsministeren har sagt han blir sittende uansett utfall, men ikke alle tror han på det) og det raskt kommer en plan på plass for hvordan dette vil foregå, trenger ikke utslagene å bli særlig store
- **Likevel, utmelding kan ha to negative konsekvenser:** 1) det kan øke troen på andre land vil forlate EU (og Euroen) dvs oppblussing av gjeldskrise) og 2) veksten i verdensøk. og utmelding kan være en av flere faktorer som bidrar til økt usikkerhet og et negativt sentiment i en situasjon med lav vekst i verdensøkonomien. **Forblir UK i EU kan det bidra til redusert usikkerhet i markedene og oppgang**
- På lenger sikt vil uansett dette ikke være noe som gir store følger for finansmarkedene (de glemmer fort). Påvirkningen for UK vil avhenge av hvordan utmelding håndteres, hvilke handelsavtaler de får på plass mm

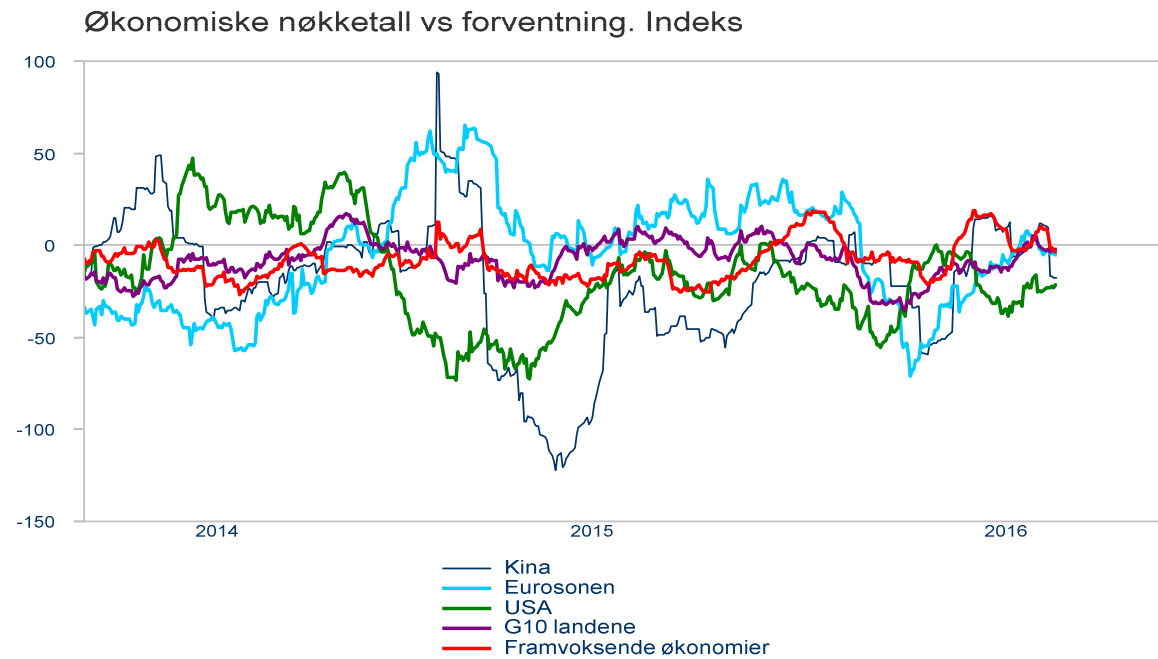
Brexit – UK ut av EU? De siste meningsmålingene kan tyde på det

Forbli i EU Ut av EU – tidligere målinger

Remain %	Leave %	Undecided %	Date	Pollster	Sample
42	45	13	Jun 15, 2016	Survation	1,104
43	49	3	Jun 14, 2016	Ipsos MORI	1,257
40	47	12	Jun 13, 2016	TNS	2,497
39	46	11	Jun 13, 2016	YouGov	1,905
44	49	7	Jun 13, 2016	ICM	2,001
45	50	6	Jun 13, 2016	ICM	1,000
46	45	9	Jun 13, 2016	Comres	1,002
48	49	3	Jun 12, 2016	ORB	800
44	42	13	Jun 10, 2016	Opinium	2,009
42	43	15	Jun 10, 2016	YouGov	1,671
45	55	0	Jun 9, 2016	ORB	2,052
43	42	11	Jun 6, 2016	YouGov	2,001
43	48	9	Jun 5, 2016	ICM	2,047
52	40	8	Jun 5, 2016	ORB	800
41	45	11	Jun 3, 2016	YouGov	3,500
43	41	16	Jun 3, 2016	Opinium	2,007
41	41	17	May 31, 2016	YouGov	1,735
44	47	9	May 30, 2016	ICM	2,052
42	45	13	May 29, 2016	ICM	1,004
51	42	7	May 29, 2016	ORB	800
44	45	12	May 25, 2016	BMG Research	1,638
41	41	17	May 24, 2016	YouGov	1,500
44	38	18	May 24, 2016	Survation	1,013
41	43	16	May 23, 2016	TNS	1,213
58	38	4	May 22, 2016	ORB	800
45	45	10	May 22, 2016	ICM	2,003
44	40	16	May 19, 2016	Opinium	2,008
52	41	7	May 19, 2016	ComRes	1,000
44	40	12	May 17, 2016	YouGov	1,648
48	35	14	May 16, 2016	Ipsos MORI	1,002
51	45	4	May 15, 2016	ORB	800
43	47	10	May 15, 2016	ICM	2,048
47	39	14	May 15, 2016	ICM	1,002
38	41	21	May 12, 2016	TNS	1,222
44	46	11	May 8, 2016	ICM	2,005
42	40	19	May 6, 2016	YouGov	3,378
44	45	11	May 3, 2016	ICM	2,040
43	46	11	Apr 29, 2016	ICM	2,029
42	41	16	Apr 29, 2016	Opinium	2,005
50	50	0	Apr 29, 2016	ORB	2,000
49	39	11	Apr 26, 2016	Survation	1,003
41	42	13	Apr 26, 2016	YouGov	1,650
44	46	10	Apr 24, 2016	ICM	2,001
44	47	9	Apr 21, 2016	ORB	800

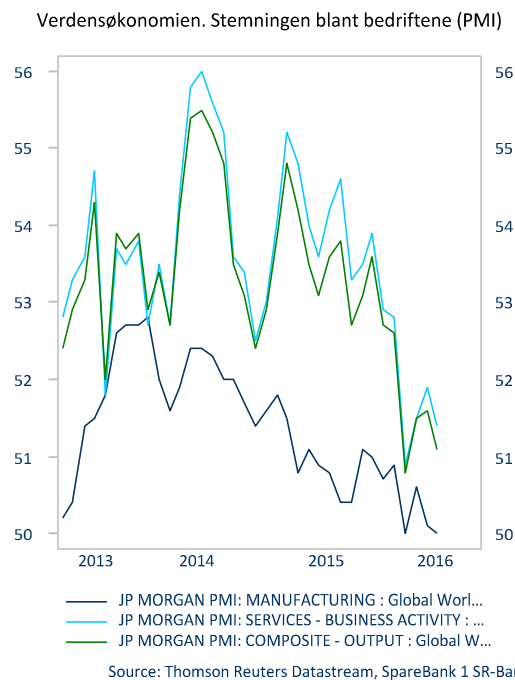
Økonomiske nøkkeltall vs forventning – litt ned i det siste

Source: Thomson Reuters Datastream, SpareBank 1 SR-Bank

Verdensøkonomien – stemningen blant bedriftene (PMI) på lavt nivå

- Stemningen blant verdens bedrifter, som er en god indikasjon på økonomisk vekst, har falt til lave nivåer. Både industrien og bedrifter utenom industrien har falt
- Vi venter at disse vil ta seg noe opp i løpet av året fra disse lave nivåer, men det har tatt lengre tid enn ventet og svake tall fra USA øker usikkerheten om den videre utvikling i verdensøkonomien i 2016.

USA – styringsrenten ble holdt uendret på 0,25-0,5%

- Markedet venter uendret rente (og oppgang først mot slutten av året)
- Som begrunnelse for beslutningen pekte sentralbanken (Fed) på at arbeidsmarkedet ikke bedres i same tempo som tidligere.
- På den annen side tar den øk. veksten seg opp og privat konsum øker
- Selv om arbeidsledigheten har falt, har veksten i nye jobber avtatt
- Fra begynnelsen av året har boligsektoren vist bedring og det negative bidraget fra nettoeksport avtatt, men investeringer er dempet
- Inflasjonen er under målet på 2%, delvis som følge av nedgangen i energipriser
- Markedets inflasjonsprising/forventninger har avtatt
- Fed venter moderat vekst i økonomien framover og at arbeidsmarkedet vil bedres
- Inflasjonen ventes å stige til 2% på mellomlangt sikt

USA – styringsrenten ble holdt uendret på 0,25-0,5%

Economic projections of Federal Reserve Board members and Federal Reserve Bank presidents under their individual assessments of projected appropriate monetary policy, June 2016

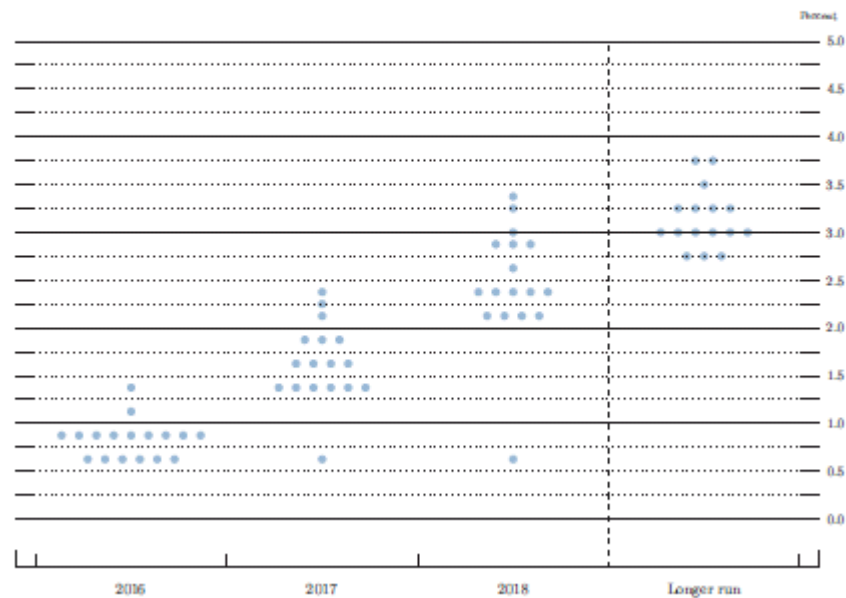
Advance release of table 1 of the Summary of Economic Projections to be released with the FOMC minutes

Percent

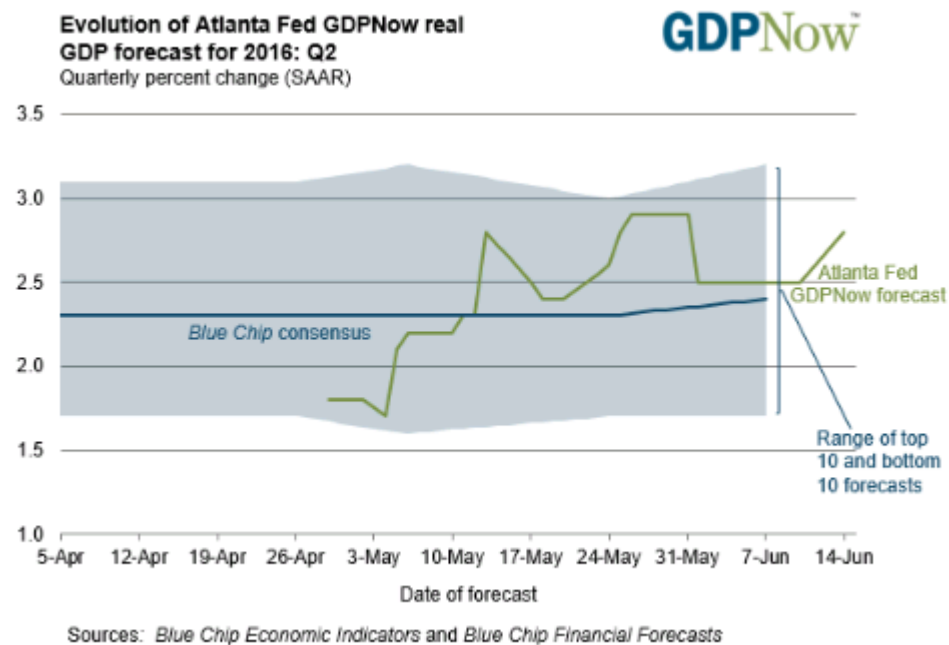
Variable	Median ¹				Central tendency ²				Range ³			
	2016	2017	2018	Longer run	2016	2017	2018	Longer run	2016	2017	2018	Longer run
Change in real GDP	2.0	2.0	2.0	2.0	1.9–2.0	1.9–2.2	1.8–2.1	1.8–2.0	1.8–2.2	1.6–2.4	1.5–2.2	1.6–2.4
March projection	2.2	2.1	2.0	2.0	2.1–2.3	2.0–2.3	1.8–2.1	1.8–2.1	1.9–2.5	1.7–2.3	1.8–2.3	1.8–2.4
Unemployment rate	4.7	4.6	4.6	4.8	4.6–4.8	4.5–4.7	4.4–4.8	4.7–5.0	4.5–4.9	4.3–4.8	4.3–5.0	4.6–5.0
March projection	4.7	4.6	4.5	4.8	4.6–4.8	4.5–4.7	4.5–5.0	4.7–5.0	4.5–4.9	4.3–4.9	4.3–5.0	4.7–5.8
PCE inflation	1.4	1.9	2.0	2.0	1.3–1.7	1.7–2.0	1.9–2.0	2.0	1.3–2.0	1.6–2.0	1.8–2.1	2.0
March projection	1.2	1.9	2.0	2.0	1.0–1.6	1.7–2.0	1.9–2.0	2.0	1.0–1.6	1.6–2.0	1.8–2.0	2.0
Core PCE inflation ⁴	1.7	1.9	2.0		1.6–1.8	1.7–2.0	1.9–2.0		1.3–2.0	1.6–2.0	1.8–2.1	
March projection	1.6	1.8	2.0		1.4–1.7	1.7–2.0	1.9–2.0		1.4–2.1	1.6–2.0	1.8–2.0	
Memo: Projected appropriate policy path												
Federal funds rate	0.9	1.6	2.4	3.0	0.6–0.9	1.4–1.9	2.1–2.9	3.0–3.3	0.6–1.4	0.6–2.4	0.6–3.4	2.8–3.8
March projection	0.9	1.9	3.0	3.3	0.9–1.4	1.6–2.4	2.5–3.3	3.0–3.5	0.6–1.4	1.6–2.8	2.1–3.9	3.0–4.0

USA – styringsrenten ble holdt uendret på 0,25-0,5%

Figure 2. FOMC participants' assessments of appropriate monetary policy: Midpoint of target range or target level for the federal funds rate

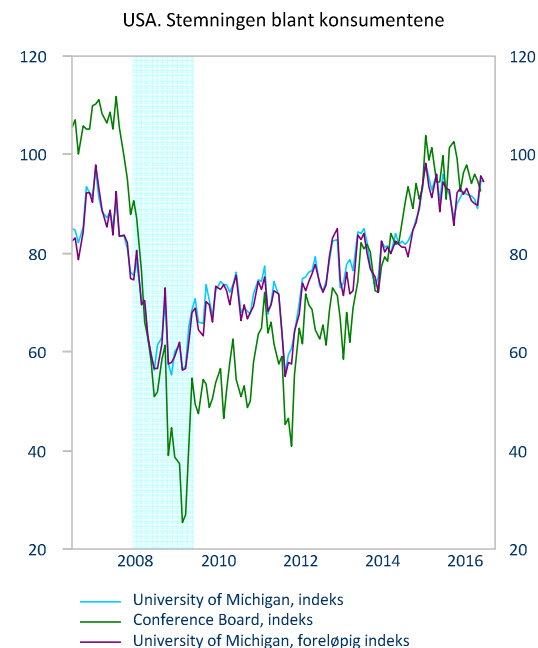

USA – Atlanta Fed modellen indikerer god vekst i 2. kv 2016 (2,8%)

USA – stemningen blant konsumentene holder seg på bra nivå

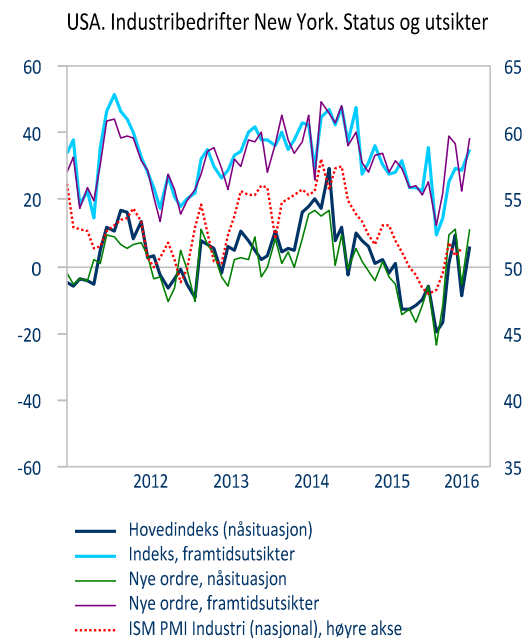
- Konsumentene er viktige for amerikansk økonomi, fordi nesten all vekst i økonomien skyldes økt forbruk (lite bidrag fra investeringer, offentlig sektor og nettoeksport)
- Sentralbanken har også lagt betydelig vekt på arbeidsmarkedet og konsumentene i sine signaler om renteoppgang
- Stemningen blant konsumentene (målt ved indeksen fra University of Michigan) ble omtrent som ventet og holder seg på et bra nivå.
- Indeksen var litt ned fra forrige måned. Framtidsutsiktene er fortsatt betydelig høyere enn vurderingen av nåsituasjonen
- Troen på egen økonomi trekker opp, mens forventninger til landets økonomi trekker ned. Egen finansielle situasjon blir vurdert å være på det høyeste nivået siden 2007 – i hovedsak som følge av lønnsøkning, samtidig er inflasjonsforventningene dempet
- Skulle arbeidsmarkedet svekkes og jobbveksten avta, kan det føre til økt forsiktighetsmotivert sparing og dempe økonomien.
- UoM viser til at disse data indikerer at forbruket (reelt) vil stige med omkring 2,5% i 2016 og 2,7% i 2017

Source: Thomson Reuters Datastream, SpareBank 1 SR-Bank

USA – stemningen blant bedriftene omkring New York (Empire state indeksen) stiger

- Bedriftene omkring New York melder om bedre utsikter
- Både vurderingen av nåsituasjon og framtidsutsiktene steg mer enn ventet fra mai til juni. Nivåene er (med unntak av april i år) på det høyeste på over ett år – og litt over nøytralt
- Nye ordre og shipments/salg steg fra negativt til positivt territorium. Varelager falt
- Vurdering: nøkkeltallene for industrien i USA svekket seg i løpet av 2015. Deretter har det vært noe bedring. Oppgangen i Empire State tilsier noe videre bedring i den nasjonale indeksen (som kommer i begynnelsen av neste måned)

Source: Thomson Reuters Datastream, SpareBank 1 SR-Bank

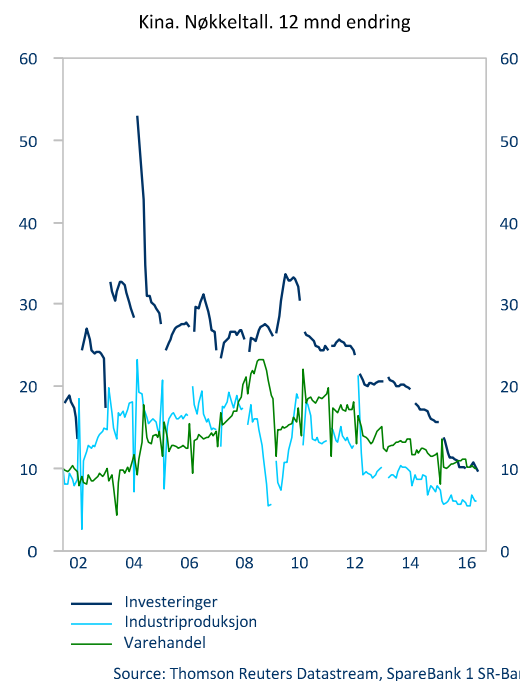
USA – stemningen blant bedriftene omkring Philadelphia (Philly Fed indeksen) stiger

- Bedriftene omkring New York melder om bedre utsikter. Indeksen steg fra -1,8 til 4,7 (mot ventet 1,1)
- Vurderingen av framtidsutsiktene var litt ned (fra høyt nivå), men nåsituasjonen steg. Delindikator for produksjon steg, mens nye ordre og shipments/salg var nær uendret er fortsatt på den negative siden. Sysselsettingsutsiktene falt noe er på den negative siden
- Vurdering: indeksen korrelerer godt med den nasjonale ISM PMI indeksen og nivået er omtrent med linje med siste ISM

Kina – litt svakere nøkkeltall

- Industriproduksjon økte med 6,0% (siste 12 måneder) i mai. Dette er samme vekst som forrige måned og omtrent som ventet (6,1%)
- Varehandelen økte med 10,0% i mai. Dette er samme vekst som forrige måned og omtrent som ventet (10,1%)
- Investeringene økte med 9,6% (hittil i år sammenlignet med samme periode i fjor). Dette er lavere vekst enn forrige måned (10,5%)
- Vurdering: Investeringene er litt på den svake, men industriproduksjon og varehandel er som ventet. Industriproduksjonen, som er den viktigste av de tre nøkkeltallene, har hatt en nokså stabil vekst det siste året. Denne varsler således ikke skarp nedtur (hard-landing) i økonomien den nærmeste tiden

Norge – varehandelen opp 3,4% det siste året. Rogaland ned 0,3%, oppgang i øvrige fylker

- **Detaljhandel for 68 milliarder kroner**
- Bedriftene innenfor detaljhandel omsatte for nesten 68 milliarder kroner i 1. termin 2016. Det er en vekst på vel 2 milliarder kroner, eller 3,4 prosent fra samme periode i 2015.
- Den månedlige detaljomsetningsindeksen viste til sammenligning en vekst på 3,1 prosent i samme periode. Dagligvarebutikkene økte omsetningen med 964 millioner kroner eller 3,9 prosent, de to første månedene i år.
- **Salg og reparasjon av motorkjøretøyer økte med 10,5 prosent**
- Butikker som selger og reparerer motorkjøretøyer omsatte for nesten 36 milliarder kroner de to første månedene i år, en vekst på 10,5 prosent fra samme periode året før.
- **Engroshandel for 139 milliarder kroner**
- Engroshandelsbedriftene omsatte for 139 milliarder kroner i 1. termin 2016. Dette tilsvarer en vekst på 7,0 prosent sammenlignet med samme periode i 2015.

	Omsetning		Endring i prosent	
	1. termin 2015	1. termin 2016	1. termin 2015 - 1. termin 2016	2014 - 2015
Salg og reparasjoner av motorkjøretøy	32 322	35 725	10,5	9,9
Engroshandel	129 666	138 792	7,0	4,0
Detaljhandel	65 676	67 879	3,4	3,5
Dagligvarehandel	24 669	25 633	3,9	3,3
Netthandel	2 367	2 619	10,6	14,8

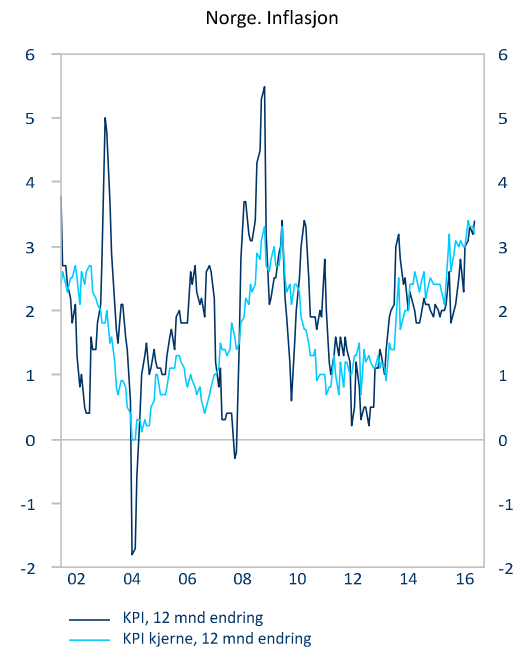
¹ All omsetning er eksklusiv merverdiavgift.

Omsetningsstatistikk for detaljhandel unntatt med motorvogner. Omsetning eksklusiv merverdiavgift, etter fylke

	Millioner kroner		Prosent endring
	1. termin 2015	1. termin 2016	1. termin 2015 - 1. termin 2016
Hele landet	65 676	67 879	3,4
Østfold	3 194	3 274	2,5
Akershus	7 953	8 261	3,9
Oslo	8 894	9 239	3,9
Hedmark	2 313	2 449	5,9
Oppland	2 346	2 391	1,9
Buskerud	3 556	3 685	3,6
Vestfold	3 192	3 311	3,7
Telemark	2 077	2 176	4,8
Aust-Agder	1 435	1 481	3,2
Vest-Agder	2 317	2 413	4,1
Rogaland	5 926	5 909	-0,3
Hordaland	6 486	6 679	3,0
Sogn og Fjordane	1 222	1 237	1,2
Møre og Romsdal	3 178	3 226	1,5
Sør-Trøndelag	4 032	4 249	5,4
Nord-Trøndelag	1 620	1 727	6,6
Nordland	2 922	3 046	4,2
Troms - Romsa	2 098	2 160	3,0
Finnmark - Finnmarki	916	965	5,3

Norge – noe høyere prisvekst, uendret vekst i kjerneinflasjon

- Prisene målt ved KPI steg 3,4% i mai, sammenlignet med mai 2015. Dette er opp fra 3,2% i april
- Kjerneinflasjonen (justert for avgifter og energi) steg 3,2% i mai, samme som i april
- Den siste måneden er det særlig økte priser på flypriser (bl a pga langhelger i mai) som trekker opp prisveksten. Prisene på importerte matvarer steg 1,6%. Prisene på klær og sko økte med 0,5%. I motsatt retning trakk prisene på bøker, som falt med 10,8% (pga bokavtalens rabattbegrensninger som oppheves 1. mai hvert år)

Source: Thomson Reuters Datastream, SpareBank 1 SR-Bank

Norge – noe høyere prisvekst, men litt lavere vekst i kjerneinflasjon

- Det siste året (tolvmånedersendring) er det særlig høyere elektrisitetspriser som trekker opp inflasjonen, mens lavere priser på drivstoff trekker i motsatt retning.
- Elektrisitet inkludert nettleie var opp 17,6 prosent. Dette den høyeste tolvmånedersendringen siden oktober 2013. Prisene på elektrisitet inkludert nettleie trekker tolvmånedersveksten i KPI opp 0,5 prosentpoeng.
- Møbler, husholdningsartikler og alminnelig vedlikehold av bolig viste en samlet prisoppgang på 6,4 prosent i perioden. Fra mai 2015 til mai 2016 steg prisene på flyreiser 27,2 prosent. Prisene på klesplagg steg 5,0 prosent de siste tolv måneder.
- Tolvmånedersveksten i KPI ble hovedsakelig dempet av lavere drivstoffpriser. Bensin- og dieselpriene har de siste tolv måneder falt henholdsvis 3,0 og 6,9 prosent.

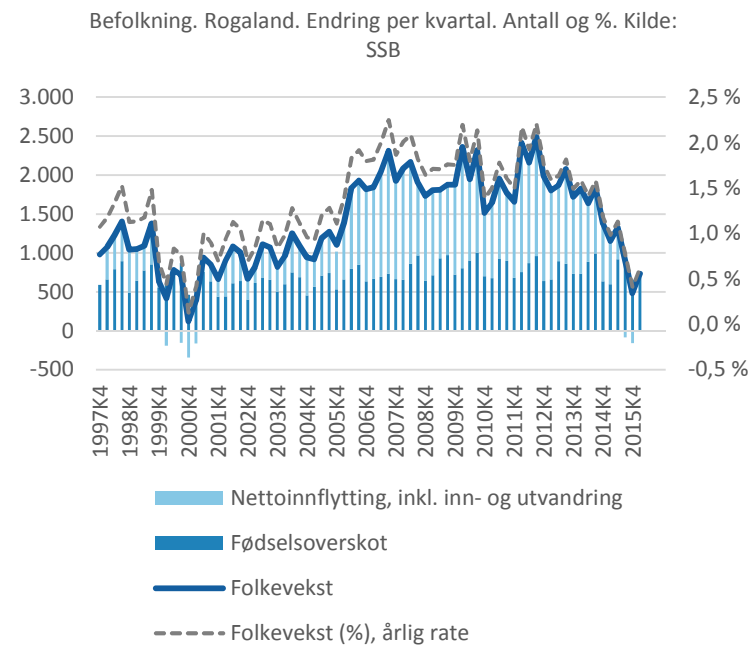
Konsumprisindeks 1998=100			
	Månedsendring (prosent)	12-måneders endring (prosent)	Indeks
	April 2016 - Mai 2016	Mai 2015 - Mai 2016	Mai 2016
KPI Totalindeks	0,3	3,4	144,3
Matvarer og alkoholfrie drikkevarer	0,1	2,3	135,4
Bolig, lys og brensel	0,0	3,7	176,0
Transport	1,7	3,0	155,6
Kultur og fritid	-0,1	4,2	127,8
Klær og skotøy	0,5	4,6	57,0
KPI-JAE (juli 1999 = 100)	0,4	3,2	135,1
KPI etter leveringssektor (desember 2014 = 100)			
Varer	0,1	3,9	105,1
Tjenester	0,6	3,0	104,3
Tjenester hvor arbeidskraft dominerer	0,0	2,5	104,2

Norge – litt bedring i Manpowers bemanningsindeks, og noe bedre i Sørvest

- **Fra pressemeldingen:**
- **Optimismen stor i byggebransjen**
- **Arbeidsgiverne planleggeren beskleden oppbemannning i sommermånedene, ifølge Manpowers arbeidsmarkedsbarometeret. Men optimismen er stor i byggebransjen.**
- Undersøkelsen spør norske arbeidsgivere om de skal oppbemanne, nedbemanne eller ikke forventer endringer det kommende kvartalet. **Av de 751 arbeidsgiverne som deltok i undersøkelsen, forventer 11 prosent økt bemanning, syv prosent nedbemannning og 82 prosent i de totale forventningene er dermed uendret sammenlignet med forrige kvartal, med en netto forventet bemanning på 3 prosent (seongjustert).** Arbeidsgivere i syv av ni bransjer og i to av fem regioner sier de skal oppbemanne det neste kvartalet.
- **Flere bransjer positive**
- Det er arbeidsgivere innen jordbruk, skogbruk, jakt og fiske som er mest optimistiske før inngangen av tredje kvartal, med en netto forventet bemanning på 14 prosent. Også arbeidsgiverne innen bygg og anlegg ser positivt på neste kvartal, med en netto forventet bemanning på 12 prosent.
- – Dette er gode nyheter for bygg- og anleggsbransjen. Vi forventer økt etterspørsel etter arbeidskraft til denne bransjen, blant annet på grunn av prosjekter innen infrastruktur og boligbygging, sier konsernsjefi ManpowerGroup, **Maaike Brath**.
- Sammenlignet med forrige kvartal er det optimisme i flere bransjer, syv av ni bransjer sier de skal oppbemanne framover mot fem av ni ved forrige måling.
- **Mest optimisme på Sørvestlandet**
- Kun to av fem regioner forventer økt bemanning i tredje kvartal. Arbeidsgiverne på Sør-Vestlandet og Stor-Oslo melder om økt optimisme.
- – Det er overaskende å se at det er optimisme på Sørvestlandet, og det er for tidlig å si om det er en varig trend. Det blir spennende å følge med framover på om det er et signal på at bunnen er nådd. NAV Rogaland har nylig rapportert om at de ser tendenser til at det lysner, blant annet ved at antall ledige stillinger øker. **Ifølge vår undersøkelse sier 16 prosent av arbeidsgiverne på Sørvestlandet at de har planer om å oppbemanne, mot 9 prosent forrige kvartal, sier Brath.**
- Både Nord-Norge, Midt-Norge og Østlandet forventer lavere bemanning neste kvartal.
- – Alt i alt tegner norske arbeidsgivere et noe avventende, men variert bilde over hva vi kan forvente de neste tre månedene, sier Brath.

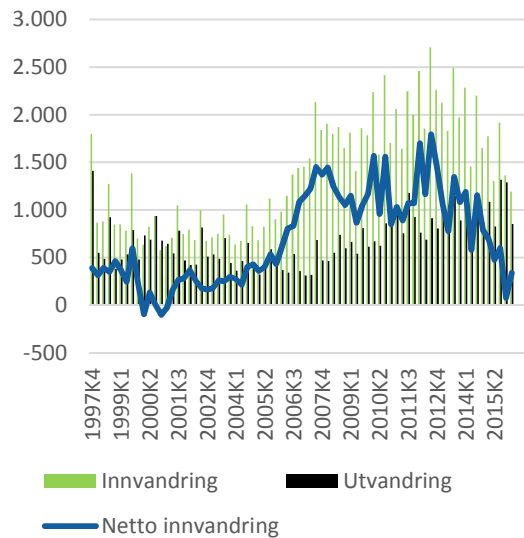
Norge – befolkningsvekst i Rogaland har avtatt med lavere innflytting

- Tidlig på 2000-tallet var befolkningsveksten omkring 1%
- Den tok seg opp til nær det dobbelte i 2006-2013
- I løpet av 2014 avtok veksten markert. Foreløpig bunn ble nådd i 4. kv. 2015 med 0,5%. Den tok seg litt opp i 1. kv. 2016
- Fødselsoverskuddet har vært stabilt tilbake til slutten på 1990-tallet og det er nettoinnflytting (både innenlands og utenlands) som har bidratt til endringen
- Nettoinnflytting er nå nær null. Den falt svakt de to siste kvartalene i 2015 og steg svakt i første kvartal 2016

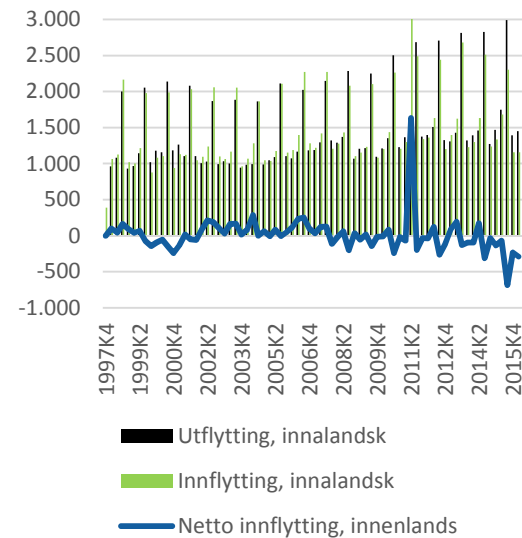

Norge – lavere nettoinnflytting til Rogaland skyldes i hovedsak lavere netto innvandring fra utlandet (både lavere innvandring og økt utvandring) – samt noe økt utflytting innenlands

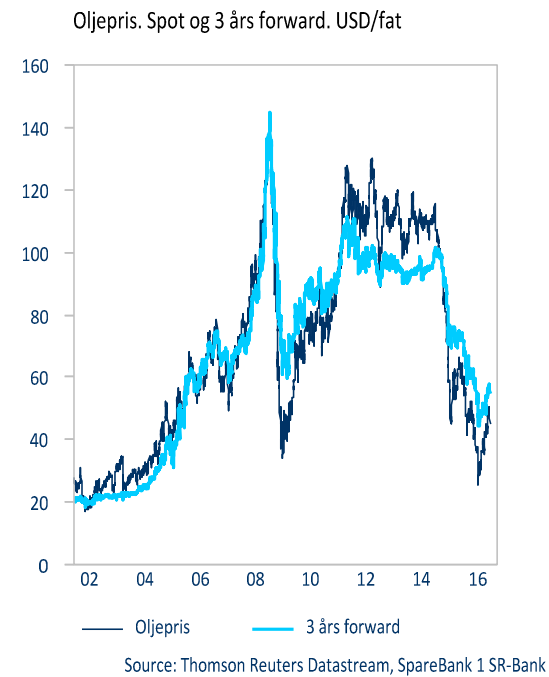
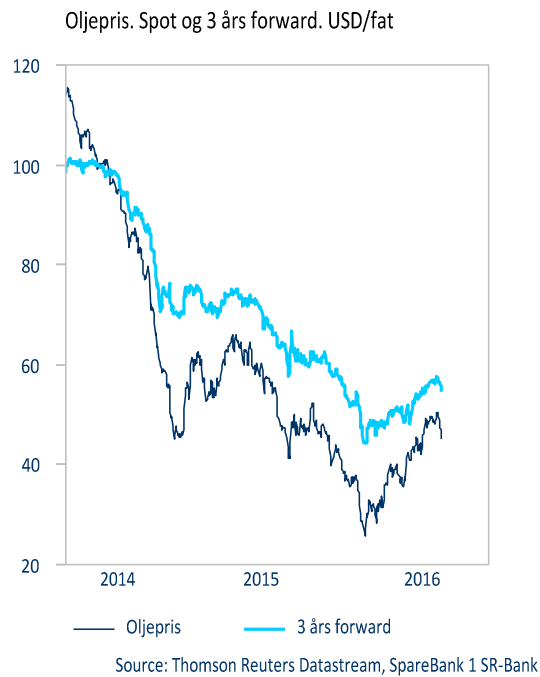
Befolkning. Rogaland. Nettoinnvandring fra utlandet. Endring per kvartal. Antall. Kilde: SSB

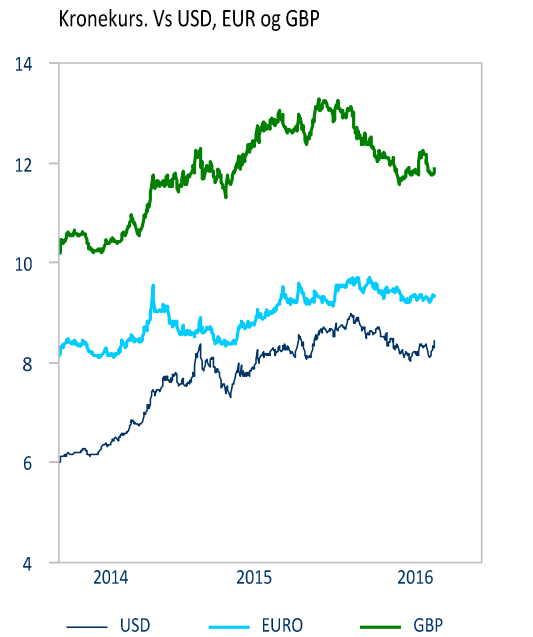
Befolkning. Rogaland. Nettoinnflytting innenlands. Endring per kvartal. Antall. Kilde: SSB

Olje – prisen har kommet opp fra bunnen

Norske kroner – styrket seg litt fra svake nivåer

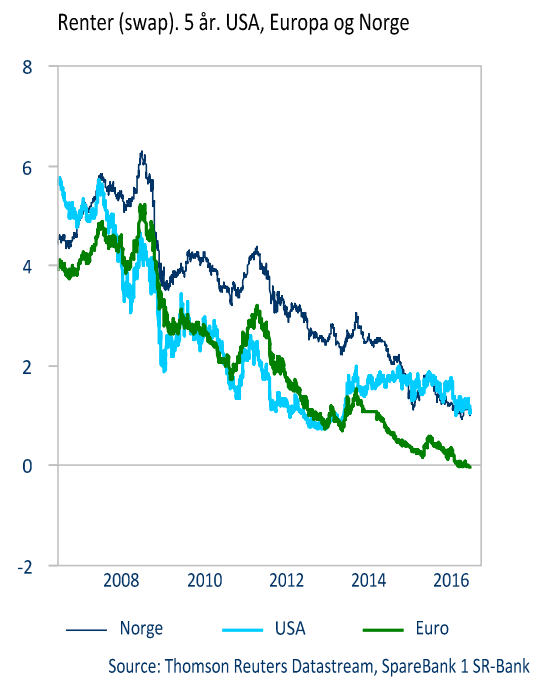
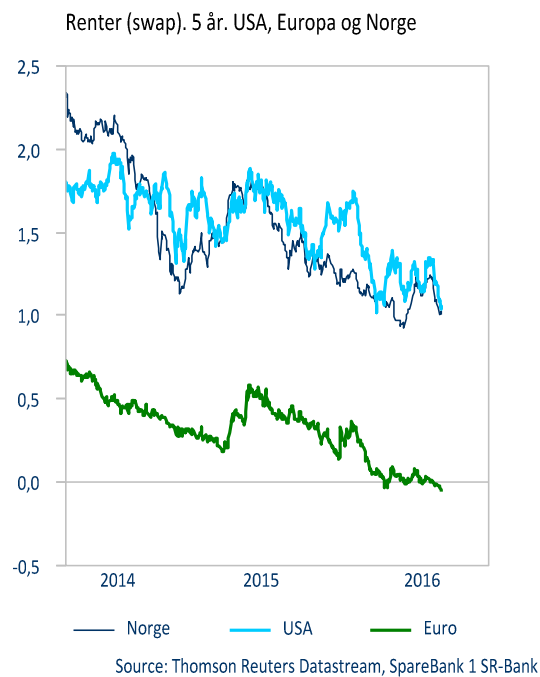

Source: Thomson Reuters Datastream, SpareBank 1 SR-Bank

Source: Thomson Reuters Datastream, SpareBank 1 SR-Bank

Lange renter – nedadgående trend, men noe opp den siste tiden

Norske renter

Norge. Renter

Source: Thomson Reuters Datastream, SpareBank 1 SR-Bank

Disclaimer

Dette er utarbeidet av SpareBank 1 SR-Bank ASA, Markets (heretter benevnt SR-Bank Markets).

Innholdet er kun ment for bruk av personer og/eller selskapet som har fått tilgang til informasjonen fra SR-Bank Markets. Enhver form for reproduksjon/gjenbruk av hele eller deler av innholdet må ikke finne sted uten etter forutgående samtykke fra SR-Bank Markets. Innholdet må ikke på noen måte gjøres tilgjengelig for allmennheten.

Denne rapporten må anses som markedsføringsmateriale med mindre den er utarbeidet i henhold til krav for investeringsanalyse, jf Forskrift til verdipapirhandelloven 2007/06/29 nr 876. SR-Bank Markets gjør sitt ytterste for at informasjonen skal være så korrekt og fullstendig som mulig, og informasjonen baserer seg på kilder som vurderes som pålitelige, men SR-Bank Markets kan på ingen måte inntå for at informasjonen er korrekt, presis eller fullstendig, og/eller egnet for kundens formål med å innhente informasjonen. Det skjønn som eventuelt kommer til uttrykk i dokumentet må ikke oppfattes som garanti, forsikring eller løfte. SR-Bank Markets fraskriver seg ett hvert økonomisk ansvar for tap, både direkte eller indirekte tap eller kostnader, som helt eller delvis skyldes beslutninger, handlinger og/eller unnlatelser foretatt med utgangspunktet i den informasjon som følger av dokumentet. Uttalelsene i dokumentet gir uttrykk for SR-Bank Markets oppfatninger på det tidspunkt dokumentet ble utarbeidet, og oppfatningen vil kunne være gjenstand for endringer uten særskilt varsel.

Lovbestemmelser og/eller internt regelverk om taushetsplikt vil kunne være til hinder for utveksling av informasjon mellom selskaper, avdelinger og ansatte i SpareBank 1 SR-Bank ASA konsernet. Det vil si at det kan foreligge informasjon i SpareBank 1 SR-Bank ASA konsernet som kan ha betydning for den informasjon og de oppfatninger som fremkommer i dette dokument, men som ikke har vært tilgjengelig for vedkommende som har utarbeidet dokumentet.

SpareBank 1 SR-Bank ASA og/eller datterselskap av banken og/eller ansatte i konsernet kan være markedspleier (market maker) i, handle med eller ha posisjoner i omtalte markeder og/eller finansielle instrumenter, eller ha sikkerhet i omtalte eller beslektede finansielle instrumenter, eller yte finansielle råd eller banktjenester til og innenfor de samme områder/markeder.

Informasjonen skal ikke forstås som et tilbud eller anbefaling om kjøp eller salg av finansielle instrumenter (eller valuta) eller posisjonstaking i omtalte markeder, og verken hele eller deler av informasjonen kan brukes som grunnlag for inngåelse av noen form for kontrakt eller forpliktelse.

Vennligst ta kontakt med SR-Bank Markets for ytterligere informasjon vedrørende denne rapport, slik som eierskap, offentlig kjente corporate oppdrag og øvrig informasjon relatert til Lov om verdipapirhandel 2007/06/29 nr 75 og Forskrift til verdipapirhandelloven 2007/06/29 nr 876. Informasjon om SR- Markets Alminnelige forretningsvilkår er tilgjengelig på vår hjemmeside www.sr-bank.no.

SR-Bank Markets, en divisjon i SpareBank 1 SR-Bank ASA - organisasjonsnummer NO 937 895 321 i Foretaksregisteret, er medlem av Norges Fondsmeglerforbund og underlagt tilsyn av Finanstilsynet.

SpareBank1 SR-Bank ASA, Markets

